

MAANDBLAD

NOVEMBER 2008

VERSCHIJNT NIET IN JULI EN AUGUSTUS

Archief Plate

Foto Luc

**“Paviljoen van de Wereldtentoonstelling 1958”
op de Zeedijk van Oostende ter hoogte van het Klein Strand**

DE PLATE

V.U. Jean Pierre Falise, Hendrik Serruyslaan 78/19 - 8400 Oostende

JK SERVICES

COMPUTER COPY & PRINTSERVICE

Enkel op afspraak

KNOCKAERT Jules

Leembergstraat 11 - 8377 ZUIENKERKE

Tel. & Fax 050/683.081 - GSM 0477/321.668

www.jk-services.be

E-mail : jk.services@telenet.be

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE
KRING
"DE PLATE" (V.Z.W.) - OOSTENDE.

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-
VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en
de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 16 juni 2004.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en
weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 37

NUMMER 11

MAAND november 2008

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

- blz. 217: **F. HUBRECHTSEN:** Militaire gebouwen te Oostende in het verleden: deel 3:
Spaans kwartier.
- blz. 223: **R. DE CLERCK:** Albertus Franciscus Ramon: levertraan uit Raversijde.
- blz. 230: **G. SERVAES:** Uit het archief van De Plate: afbraak Koninklijk Chalet.
- blz. 234: **F. GEVAERT:** De metamorfose van de haven van Oostende (deel 16).
- blz. 238: Plate-veiling 2009.
- blz. 239 **I. VAN HYFTE:** Van moestuin tot Oostendse Poverello-kerk.
- blz.240 Vraag aan onze lezers.

KONINKLIJKE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: . Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24
000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitters:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. 059708815.

E-mail: falise.jp@scarlet.be

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289.

E-mail: plate.oostende@telenet.be

Penningmeester:

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Guy SERVAES: Plantenstraat 82, 8400 Oostende

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Freddy HUBRECHTSEN: Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Rudy DE CLERCK: Violierenlaan 42, 8400 Oostende.

Guy SERVAES: Plantenstraat 82, 8400 Oostende.

Ferdinand GEVAERT: Duinenstraat 40, 8450 Bredene

Yvan VAN HYFTE: Kastanjelaan 58, 8400 Oostende.

NOVEMBER ACTIVITEIT

De Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteit op

donderdag 27 november om 20.00 uur

in de Conferentiezaal van de V.V.F., Dr. L. Colensstraat 6, 8400 Oostende.

Onderwerp: **DE TELOORGANG VAN HET INTERNATIONAAL SPOORWEGVERKEER
TE OOSTENDE**

De spreker: dhr. **Emile SMISSAERT**, bestuurslid van De Plate.

Het thema mobiliteit (vervoer en verkeer), en meer in het bijzonder het treinenverkeer van en overheen onze grenzen, heeft immer de belangstelling van Emile Smissaert gaande gehouden.

Reeds in 1994 sneed hij voor het eerst dit onderwerp aan. De titel sprak voor zichzelf: "*Naar het buitenland vanuit Oostende: het internationaal spoorwegverkeer*", afgedrukt in de brochure van "Open Monumentendag Oostende 1994" (jaartheme "Transport, p. 21-29:ill.). Om, het jaar daarop, te vervolgen met een uitgebreider artikel: "*Het internationale treinverkeer vanuit Oostende tot 1914: een bijdrage tot het 'in-kaart-brengen' van een ingewikkeld gegeven*", opgenomen in het tijdschrift "De Plate": 1995, p. 169-188: ill. Een bezoek aan de Werkplaatsen van de "Compagnie des Wagons-Lits" ontlokte bij talloze opgedaagde Plate-leden enthousiast bekijks en commentaar.

Dit onderwerp – een schone, nog gave brok geschiedenis – was niet "af", niet "uitgeput", nog "te doen". In stilte, zonder forceren zoals de volksmond zegt, bleef Emile allerhande documenten (hetzij boeken, hetzij gespecialiseerde tijdschriften, benevens krantenknipsels, kaarten en foto's) uitzoeken en bijeenbrengen. De jongste jaren prikkelde de vraag (hoe en waarom) zijn weetlust hoé toch een einde kwam aan deze voor Oostende eens zo drukke en welvarende treinentrafiek. Een eerste neerslag van deze microstudie mondde uit in een artikel dat handelde over: "*De ontmanteling van Oostende als knooppunt van internationaal treinverkeer*", terug te vinden in de brochure "Open Monumentendag Oostende 2006" (jaartheme "Import-Export", p. 21-34: ill. (met lit. opg.).

Vanaf november 1994 kwam de "Eurotunnel" onder de Noordzee en het Kanaal in gebruik. Zoals sommigen dachten en juichten: "Engeland is geen eiland meer...". Anderen vreesden voor hun positie op het continent qua commercie en hun broodwinning, en duchtten de bittere strijd om het overzetcliënteel. Feit is en het was te voorzien en te verwachten: het internationale treinverkeer werd op termijn een verloren zaak voor Oostende. Brussel werd het knooppunt (van en naar Groot-Brittannië). Vandaar reden eigentijdse, kleurige treinstellen, in een boog westwaarts en aan hoge snelheid (de "**Eurostar**"), via Rijsel onderzee naar hartje Londen, op een zeer comfortabele manier en voor een kostprijs die niet eens zo duur was en is. De passagierslijn, per spoor en per boot vanuit België, kon zich allengs niet meer handhaven; de Franse overzetlijnen boden wonderwel beter weerwerk en bleven levensvatbaar en zinvol om uit te baten en schappelijk van prijsom mee te reizen

Wat onze "Stad aan zee" aangaat, **adieu** Basel-Chur, Moskou, Warschau, Wenen, Kopenhagen, München, zelfs Keulen, - vanaf en vanuit Oostende naar de wereldstad Londen, het begin- en de eindbestemming in de loop der tijden van talloze reizigers, zakenmensen en toeristen.

Alles wordt geïllustreerd met een power-point projectie

DECEMBER ACTIVITEIT: Middagmaal en kleinkunstnamiddag

Onze jaarlijkse maaltijd en kleinkunstnamiddag gaat door op

ZATERDAG 6 DECEMBER OM 12.30 UUR

in Restaurant – Feestzaal “ Benny”, Vlaanderenstraat 13, Oostende.

Het menu van de Chef ziet er als volgt uit:

Aperitief met hapjes

Witte heilbot suprême, beignets van grote grijze uit Namen met zachte lookemulsie

Gebraden melklam met verse salie
parmentier van zijn schouder
groenten en crème van kervel wortel

Zacht lopende chocolade taartje lauw geserveerd
donker-bitter chocolat fondant
crumble van pistache noot

Koffie

Martin VANDERSTRAETEN, de pianist van de zingende baren, zal terug voor de sfeer zorgen tijdens het eten en daarna worden enkele verrassingsacts aangekondigd met natuurlijk de medleys en meezingers.

De deelname in de kosten bedraagt € 31, alles inbegrepen uitgezonderd de dranken aan tafel.
De aperitief wordt u aangeboden door de kring.

De betaling gebeurt door storting op rekening 380-0096662-24 van De Plate
H. Serruyslaan 78/19
8400 Oostende

met vermelding: deelname aan de maaltijd van 6 december met x personen en dit vóór 1 december.
Indien u vreest dat uw storting te laat zal zijn, geef dan een telefoontje naar Jean Pierre Falise op het nummer 059/708815

Liefst zo vroeg mogelijk reageren om er bij te kunnen zijn want Katriene en Germaine lieten zich reeds inschrijven.

Militaire gebouwen te Oostende in het verleden.

door Freddy Hubrechtsen

III .Spaans Kwartier (1)

Het Spaanse leger vertoonde reeds vanaf de zestiende eeuw een kosmopolitisch karakter en rekruteerde zijn eenheden als het ware volgens "taalstelsel". Er waren eenheden van verschillende nationaliteiten: Spaanse, Italiaanse, Waalse, Duitse (Hoogduits en Nederduits), Bourgondische en Ierse, Engelse en Schotse infanterieregimenten of Tercio's.

Het garnizoen van Oostende (stad + de voornaamste forten Isabella en St. Philippe) bestond voornamelijk uit Spanjaarden met voor Oostende een *permanente* getalsterkte van gemiddeld 140 man. Na de zomercampagnes trokken de legers naar hun winterkwartieren en lagen er echter zo geregeld regimenten infanterie in en om Oostende ingekwartierd. Vanaf 1683 was de Spaanse aanwezigheid er echter gedurende een viertal jaar bovenmatig groot. De garnizoensstaf speelde ook een belangrijke rol bij opvang van eenheden welke per schip naar de Nederlanden kwamen.

Voor de Spanjaarden maakten dus de dienst uit maar er was daarbij steeds een vrije compagnie Walen (gemiddeld 50 man sterk) ten dienste van de gouverneur. Zoals reeds vermeld, werd ook gerekruteerd in Ierland, Engeland en Schotland. Dit zeker onder de eerste Stuarts. En later was dit voor Cromwell en het Parlement een ideale gelegenheid om zich te ontdoen van hun tegenstanders. In 1682 bv. lagen er 12 Compagnies Schotten (310 man) en in 1688 waren er 2 compagnies Engelsen (60 man) samen met 22 compagnies Spanjaarden (1044 man). De Ieren, Engelsen en Schotten werden na rekrutering en overtocht (meestal vanuit Waterford en Southampton) verzameld in Nieuwpoort, Oostende, Damme , Brugge en bij gelegenheid Antwerpen (2)

De inkwartiering van de troepen gebeurde deels bij burgers maar ze werden bij voorkeur zoveel mogelijk ondergebracht in hun geheel in kazernes en in magazijnen. Zo kon de tucht beter gehandhaafd blijven.

Voor de bevelhebbers was hun verblijf een lucratieve zaak gezien de stad hen jaarlijks wat "gratuiteyten" toeschoof voor o.a. " het houden van goede correspondentie" m.a.w. ze werden gunstig gestemd t.o.v. van de stad en de stedelijke overheid.

Zo werd, om lukraak een voorbeeld te nemen, op de rekening van 01 september 1676 tot 31 augustus 1677 (3) ingeschreven:

- Don Diego Gomez de Espinosa(Sergeant-général de Bataille), ontving als gouverneur van de stad 1.540 pond parisis (4).
- Don Louys de Bovadilla, Sergeant Mayor, kreeg 204 pond "ordinaire gratuyteit" en 120 pond gratuyteit als nieuwjaarscadeau.
- De twee adjudanten van het garnizoen kregen elk 68 pond "ordinaire gratuyteit" en 24 pond "gratuyteit" voor nieuwjaar
- Don Louys d'Arossa, kolonel van een regiment Spanjaarden dat in de stad ingekwartierd lag, ontving een "courtoisie" van 120 pond + 144 pond omdat hij een tijdlang de gouverneur heeft vervangen bij diens afwezigheid.
- Heer Conarunias en Marquis de B...(naam onleesbaar), beiden kolonel van andere Spaanse regimenten, ontvingen elk 144 pond "courtoisie"
- Don Geronimo d'Aubas en Pedro d'Alvado, beiden Sergeant Mayors van een regiment Spanjaarden (de eerste van kolonel Conarunias), kregen elk 96 pond.

Het geven van “steekpenningen” was een legale transactie en het systeem bleef ook gehanteerd in de Oostenrijkse periode.

De thesaurier van de stad mocht in 1678 op zijn eigen rekening 600 pond inschrijven omdat hij soldaten van het regiment van Marquis B... had ingekwartierd.(5). Een dame kreeg 264 pond omdat zij verplicht was geweest “bij order van de wet” gedurende vier maand Spaanse soldaten in haar pakhuis te logeren (6).

Het haperde soms met de logistiek want dezelfde thesaurier brengt een aankoop in van graan voor de soldaten ter waarde van 1031 pond 2 schellingen“ ter cause van henselfs uytterste aermoede” (7).

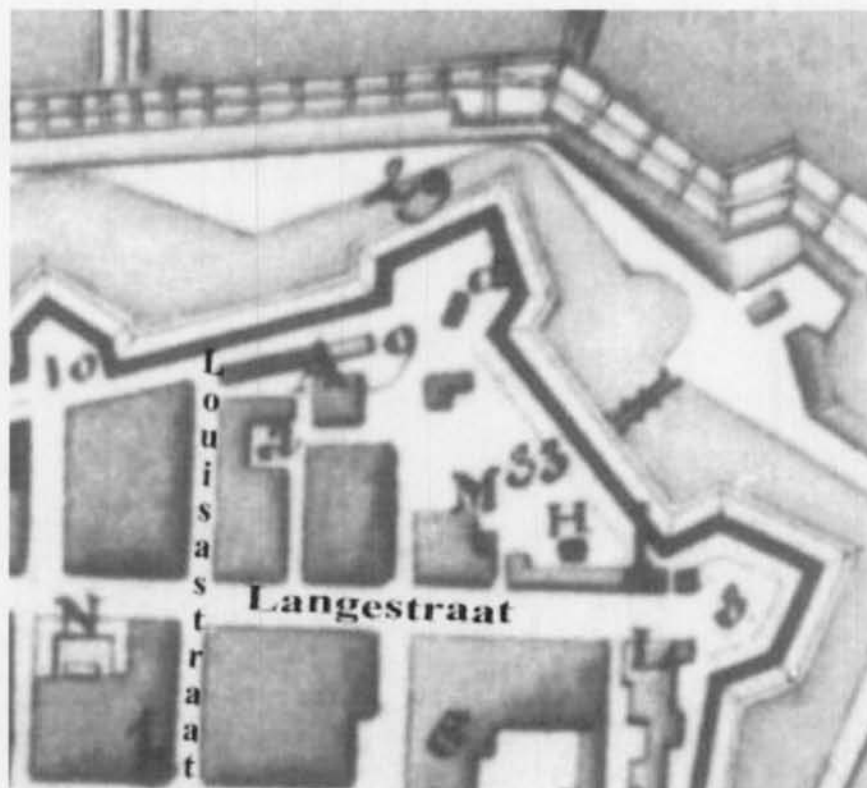
Ook de tucht werd gehandhaafd want op dezelfde rekening is vermeld dat Louys Toursol, “chirurgijn mayor van den guarnisoene”, 144 pond ontving voor het “cureren” van ene Geronimus “ter cause hij gebrogt geweest ter torture militaire”

Het waren dus niet steeds leuke tijden voor de soldaten.

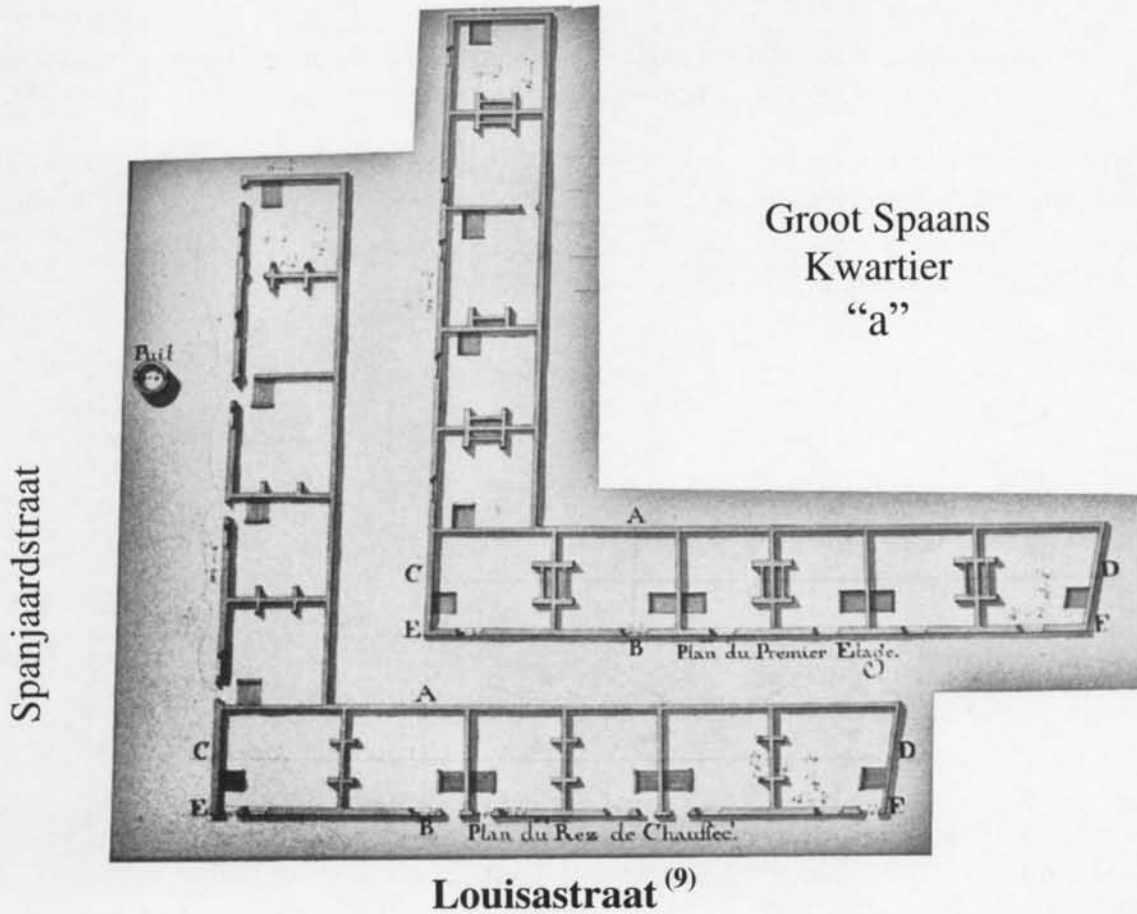
Maar de stad betaalde anderzijds in datzelfde jaar 1678 ” aen soldaten van den guarnisoene 144 pond over de courtoisie ter cause sy op den kerremisdagh gedaent te hebben in de prosesie”

Het Spaans Kwartier was gelegen in de noordoostelijke hoek van de stad tussen de huidige Louisastraat en de Langestraat waar ook het arsenaal, de smidse en het hospitaal gelegen waren. Deze kazernes dateren waarschijnlijk van de eerste helft van de 17de eeuw.

Ze kregen later de benaming “Kanonierskwartier” omdat de artilleriemansschappen van de vesting er met hun familie ingekwartierd waren.

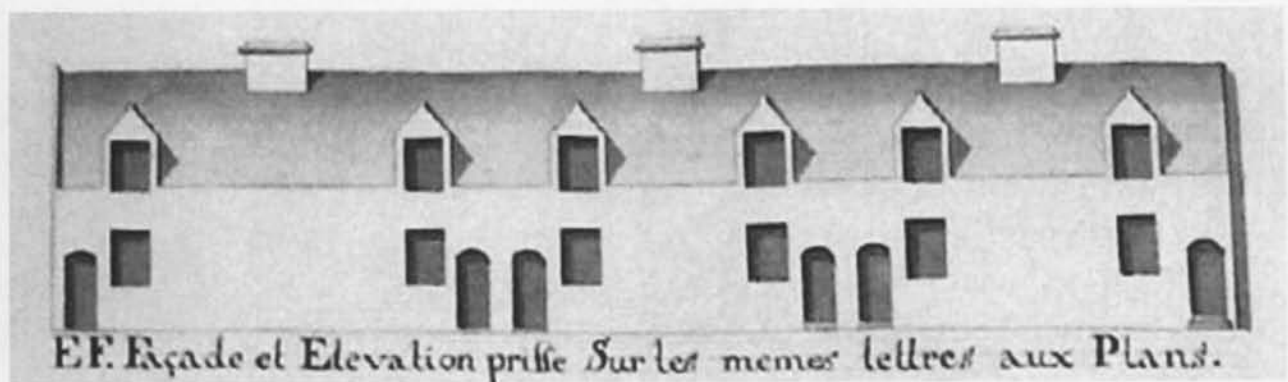

Op het kaartje hierboven uit 1747 (8) staan A en a voor de twee gebouwen vermeld als A Klein Spaans Kwartier, a Groot Spaans Kwartier. d Is een kazemat. Nr. 9 staat voor het Bastion van de Platforme, Nr. 10 dat van de Kleine Meulen.

Het Groot Spaans Kwartier was gelegen aan de Zuidzijde van de huidige Spanjaardstraat en de oostkant van de huidige Louisastraat.

Gevel (EF op het plan) is de oostkant van de Louisastraat:

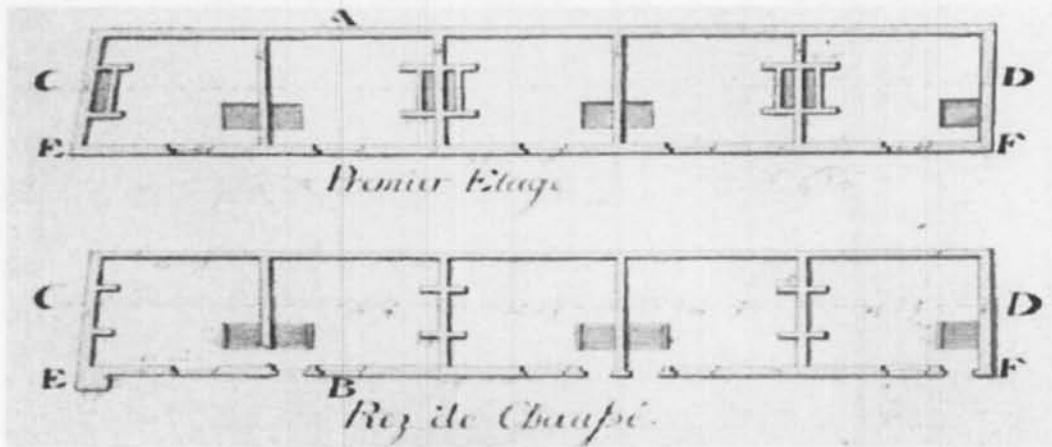
Volgens het verslag van de ingenieur D'Aymé van 17 januari 1746 waren er 10 kamers op het gelijkvloers en de zolderverdieping (10).

Op elk verdiep was een kamer bezet door de stadsportier die er reeds 30 jaar verbleef waardoor er slechts 18 kamers overbleven met in totaal 72 bedden om 216 soldaten (à 3 man per bed) (11) te logeren.

Een verbouwing later gaf in 1768 het gelijkvloers slechts met 11 kamers à 5 bedden (à 2 man per bed) die goed waren voor 110 manschappen. De zolder werd niet meer als logement gebruikt.

Het gebouw was zeer bouwvallig en het herstellen niet meer waard. Alleen aan het dak werden nog onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Er was ook een waterput met water van goede kwaliteit.

KLEIN SPAANS KWARTIER "A"

Was gelegen achter de courtine (12) tussen de bastions van de Platforme en de Kleine Meulen aan de noordzijde van de huidige Spanjaardstraat. Het leunde aan tegen de "Blauwe trappen" die ten noorden van de Louisastraat omhoog naar de stadswal leidden (CE)

Het gebouw getuigde van een zeer slechte constructie. Metselwerk en schrijnwerk waren in een zeer slechte staat en grote herstellingen waren schijnbaar hopeloos. Het pannendak echter was waarschijnlijk nog in goede staat. De kamers op het gelijkvloers waren met baksteen geplaveid maar de vloer zeer vochtig daar zij te laag in de aarde lag; de bodem van de vesting achter het gebouw lag veel hoger dan de vloer.

De gevel (EF op het plan) is naar de Zuidzijde gekeerd waar de waterput gelegen was.

In 1746 telde het gebouw vijf kamers op het gelijkvloers en 5 op de zolderverdieping met 4 bedden per kamer waardoor er 120 (à 3 man per bed) konden verblijven.

In 1768 telde het gebouw vijf kamers met elk vijf bedden à 2 man per bed waardoor er 50 man konden verblijven. De eerste verdieping was een eenvoudige zolder onder de pannen die slechts bij dringende noodzaak nog voor logeerdoeleinden kon gebruikt worden.

In juni 1781 bezocht keizer Jozef II de stad en viel de beslissing de stad uit te breiden en de vesting ten zuiden te ontmantelen (13).

Op 6 november worden de militaire gebouwen in ogenschouw genomen waarbij een aantal militaire gebouwen waaronder het Spaans of Kanonnierskwartier op de verkoopljst geplaatst werden. In een rapport van 15 november 1781 aan de Raad van Financiën betreffende de verkoop van militaire gebouwen en terreinen wordt de verkoop van het Spaans Kwartier bevestigd: de kanonniers moeten verhuizen naar de stadskazerne van de "Corderie" (aan de Noordwestelijke hoek van de huidige Jozef II straat tussen de Christinastraat en de Hendrik Serruyslaan). Er waren ook nog kamers bezet als logement van douanebeambten.

De stadsportier werd niet meer vernoemd en over het lot van de douanebeambten verneemt men later niets meer.

De verkoop – per kamer- beschreven volgens de verkoopljst gaat door op 22 december 1781 (14) en werd verdeeld als volgt:

Weduwe Jean Devos	2 kamers	1200 florijnen
Antoon Crocquille	2 kamers	1250 florijnen
Martin De Brouwer	2 kamers	1400 florijnen
David Gallwey	2 kamers	1400 florijnen
Antoine Krockille	3 kamers	1900 florijnen
Cornelle Van Prouse	3 kamers	1605 florijnen
Jacques De Clerck	4 kamers	1950 florijnen

Dat zijn dus slechts 18 kamers. Was de rest te bouwvallig of nog bezet door de douane ?

Hiermee eindigt dan ook het verhaal van het "Spaans Kwartier" als militair gegeven. Het toponiem verdween in mei 1858 toen de benaming Spanjaardstraat ingevoerd werd (15).

-
- (1) Zie ook DE PLATE 2006 p.53-60 en p.132-142
 - (2) a .Etienne Rooms "De organisatie van de troepen van de Spaans-Habsburgse monarchie in de Zuidelijke Nederlanden (1659-1700)", Brussel 2003 , Bijlage II p. 298-358
b.Geoffrey Parker "Het Spaanse Leger in de Lage Landen", Cambridge 1972 (2004) en vertaling Haarlem 1978,
c.Jacobus Bowens "Nauwkeurige beschrijving der oude en beroemde zee-stad Oostende, gelegen in Oostenryksch-Vlaenderen...", Brugge 1792 (herdruk Oostende 1981),
 - (3) Algemeen Rijksarchief (ARA) –Rekenkamer-Rekeningen van de stad Oostende Nr 37475
 - (4) Deze gouverneur (01.09.1675 – 08.03.1682) kreeg als welkomstgeschenk een zilveren lamp en bassin ter waarde van 1702 pond. Hij moest tijdelijk bij de burgemeester(Antonio Carew) logeren omdat de weduwe van zijn overleden voorganger, Don Ferdinando de Valladores, nog in de gouverneurswoning verbleef. Carew incasseerde voor deze dienstverlening 960 pond + 800 pond voor het ter beschikking stellen van o.a. meubelen.
 - (5) ARA Rekenkamer 37476
 - (6) ARA Rekenkamer 37477
 - (7) ARA Rekenkamer 37477
 - (8) Service Historique de l'Armée de Terre , Château de Vincennes (SHAT) - Bibliotheek
 - (9) Tekeningen en schetsen van de gebouwen voorkomend in de "Atlas contenant les plans et profils des batiments militaires en la ville d'Ostende" SHAT – Bibliotheek. Het plan van het groot Spaans Kwartier is in 1768

opgemeten door onderluitenant ingenieur De Lamy en getekend door onderluitenant ingenieur A. Boulanger. Bij het Klein Spaans Kwartier staat geen opmeter/tekenaar en datum vermeld maar alle plannen uit de atlas werden tussen 1767 en 1769 getekend.

- (10) "Etat des bâtimens destinées a loger des troupes a Ostende et au fort philipe" SHAT- Genie, Places étrangères, Carton I pièce 32.
- (11) Ter illustratie een tekening uit het werk van Jacques François de Chastenet Marquis de Puységur (1655-1743), Maréchal de France, dat zijn zoon in 1748 heeft laten uitgeven: "L'Art de la Guerre par principes et par règles" Puységur was een eminent kenner van de logistiek en vandaar ook zijn aandacht voor het dagelijks leven van de troepen..

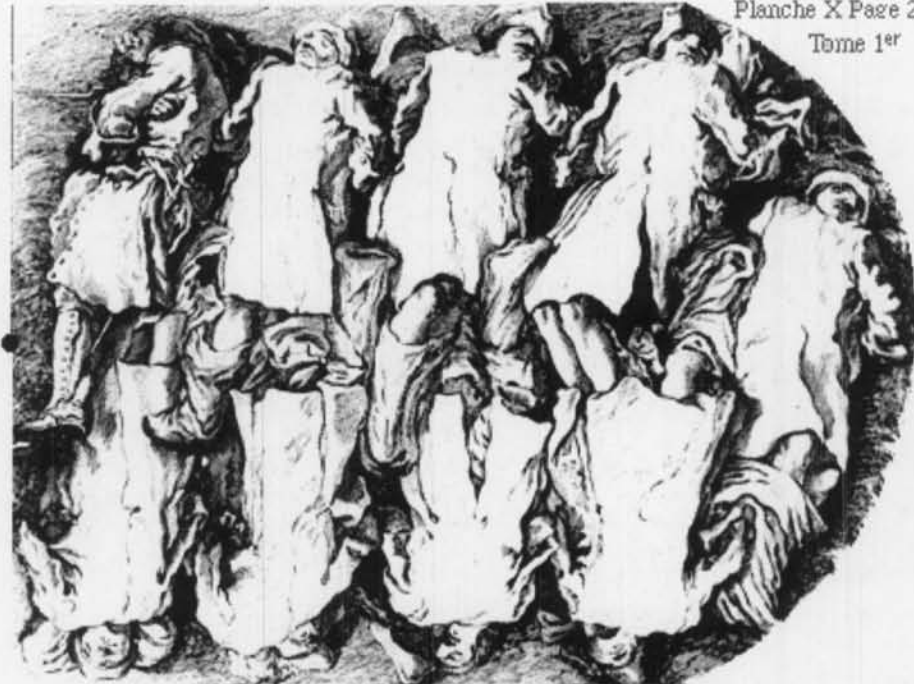

Planche X Page 246
Tome 1er

Plan pour faire voir comment sont couchés neuf soldats dans une tente, tirée de l'ouvrage de Puységur "L'Art de la Guerre"

- (12) De vestingbouwkundige term "courtine" betekent een wal of muur tussen twee torens of bastions. In oudere Nederlandse werken ook wel eens "gordijn" genoemd
- (13) ARA – Raad van Financiën - Fortificaties Oostende Nr 3248
- (14) ARA – Rekenkamer – Nr 26922 Verkoop terreinen vesting Oostende, Fort St Philippe, Fort Plassendale, Fort Albertus. Er wordt hier geen gewag meer gemaakt van een "groot" of "klein" Spaans Kwartier. De verkoopslijst met de beschrijving ontbreekt.
- (15) Daniël Deschacht; "Straatnamen van Oostende van A tot Z" (Oostende 1998), p. 147-148

ALBERTUS FRANCISCUS RAMON :

LEVERTRAAN UIT RAVERSIJDE

Een bewogen levensgeschiedenis met koninklijke interventies.....

door Rudy De Clerck

LEVERTRAAN....

In de periode 1850-1950 was de visverwerking in de Vlaamse kuststreek een niet te onderschatten activiteit. De Panne, Nieuwpoort, Oostende en evenzeer Brugge hadden toen bloeiende artisanale centra om vis wat langer houdbaar te krijgen voor de consument. Dat gebeurde door het roken of het drogen van vis, in hoofdzaak haring en sprot.

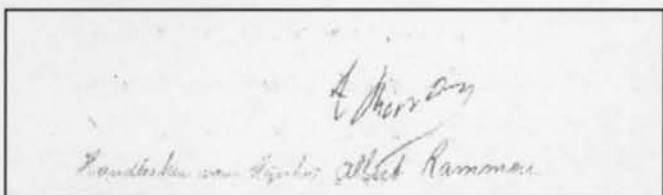
Maar in Mariakerke en later in Raversijde was er nog een andere vorm van verwerking : een productie eenheid voor het bereiden van levertraan en op dat moment uniek in België! Over deze pionier gaat onderstaand artikel.

Wie van de oudere generatie herinnert zich niet de afschuwelijke momenten toen men beslist had dat de jeugd behoefte had aan levertraan? Wat was eigenlijk levertraan : een olieachtige vloeistof getrokken uit vislevers met een overdadige concentratie aan vitamine A en D , allebei essentieel voor de groei en de opbouw van kinderen (vooral in oorlogstijd !). Amper een lepel per dag was voldoende, maar... wàt een slechte geur en smaak. Walgelijk.... Maar reeds eind de 19e eeuw werd dit product beschouwd als het wondermiddel tegen vele kwalen.

EEN PIONIER TER ZAKE

Albertus Franciscus Ramon was een geboren Mariakerkenaar (°10.09.1852) en huwde met Emerancia Rosalia Pepers (uit dezelfde gemeente) op 11 december 1876.

Zijn levensloop en vooral zijn originele loopbaan en beroepsbezigheid waren merkwaardig: een producent van levertraan! Genoeg redenen dus voor dit artikel

Albert Ramon tijdens WOI (**)

VAN WERKMAN TOT ONDERNEMER

In geschriften beweerde hij dat hij als jongeling aanvankelijk "een arme werkmán" was, maar na zijn huwelijk in 1876 startte hij zijn eigen bedrijfje in Mariakerke "in een pakhuisje tegen de Zeedijk" .. dat "maar 20 tot 25 meters afgelegen was door rijke mensen bewoonde huizen". Een exact adres is niet gekend, maar het moet dicht bij de huidige Northlaan geweest zijn , zoals hij

trouwens schrijft in 1896 “ ..op een stukje grond te Mariakerke, welke ik ongelukkig heb moeten afstaan aan de Staat voor de aanstaande duinwerken enz...Zaak Colonel North..”

Over zijn bedrijf was hij bijzonder fier : “dat ik eindelijk het gedacht kreeg, met de weinige centen welke ik bezat, eenige vischlevers te kopen, die tot Medecijn olie te bereiden, en alzoo was het begin van mijnen handel, die nu de eenigste is in gansch België”.

Hij legde ook uit hoe alles werkte : “De kabeljauw levers zijn versch te Oostende uit de visschen gesneden; zij zijn vervoerd in tonnen een of twee maal per week, in eene kleine hoeveelheid, en die worden eens per week in eenen ketel gekookt.... De olie afgetapt zijnde, verkoop ik den grond aan de landbouwers aan frcs 50 de duizend kilo of vijf franken per honderd kilos”.

Het bedrijf functioneerde probleemloos tot in 1885..

HET GEDWONGEN EINDE IN MARIAKERKE,

De explosieve economische activiteiten van een Engelse Kolonel North in Mariakerke betekenden een kleine ramp voor Ramon en zijn bedrijfje. Kolonel North (volgens betrouwbare bronnen een stroman van Leopold II) kocht immers alle duinen op gelegen tussen de Koninklijke Chalet en Mariakerke en die eigendom van de Belgische Staat waren. En zo begon hij aan een ware renovatie ter plekke met een duidelijk spanningsveld tussen toerisme en plaatselijke bevolking. Dus moest ook het gebouw van Ramon verdwijnen.

Hiernaast de kenbaarmaking - verschenen in “De Duinengalm van 28 maart 1886”- met betrekktot het slopen van het gebouw en de afhankelijkheden van Ramon.

Bestuur der Domeinen.

KANTOOR OOSTENDE.

De ontvanger der Domeinen te Oostende, maak kenbaar dat hij zal openbaarlijk verkoopen, ter plaats, op *Vrijdag 3 April 1896*, om 4 1/2 ure sticht 's namiddags, de **GEBOUWEN van twee WOONHUIZEN en Afhankelijkheden**, staande te Mariakerke, wijk Albertus, toebehoorende aan den Belgischen Staat en voordaezen aan Albert Ramon en Ferdinand Germonprez.

De gebouwen zullen moeten afgebroken en de materialen weggeruimd binnen de zijn 8 dagen.

De verkoping geschiedt op komplant met 10 o/o verhoog.

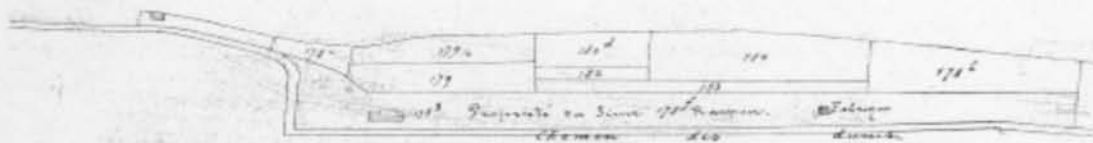
DUS DAN MAAR VAN MARIAKERKE NAAR RAVERSIJDE

Albert Ramon wou echter door deze onteigening niet bij de pakken blijven zitten, want eind 1885 richtte hij reeds een aanvraag tot de gemeente Middelkerke en tot de arrondissementscommissaris A. Kervyn te Brugge om zijn vroeger bedrijf te mogen voortzetten op zijn nieuwe eigendom in Raversijde. Het zou voor hem een zeer drukke periode worden:

Dat domein had een totale oppervlakte van 2 ha 39 a 2 ca, zijnde dijk en duinenland met het gebouw dat er zich op bevond gelegen tegen de Hooge Duinen ter gehucht Walraversijde, en dit voor de som van 5.500 frank. Op 6 augustus 1895 hadden Albert Ramon en zijn echtgenote Emerence Pepers dit gekocht. De openbare verkoop ging door in Herberg de Tramstatie te Middelkerke. Eigenaardig, maar Albert Ramon bood echter niet zelf maar via een stroman, Joannes Zonnekein, barbier te Mariakerke!

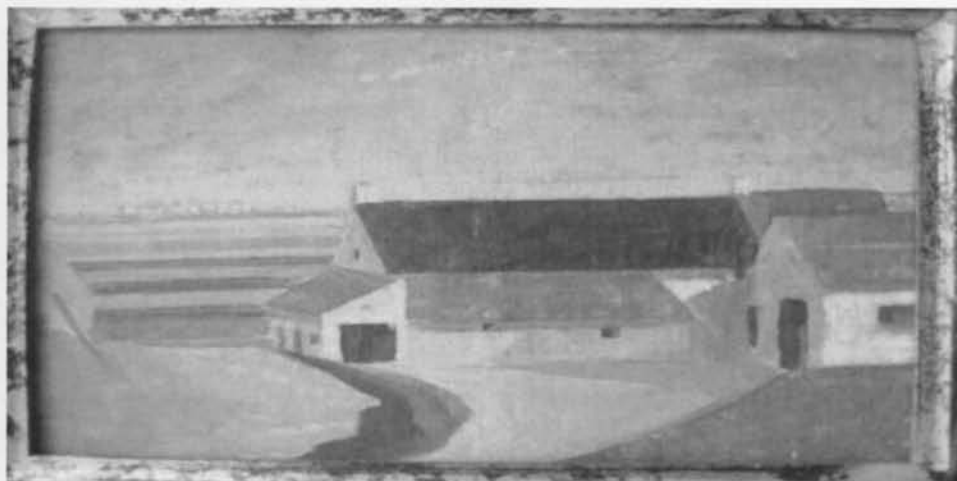
Het langgerekt stuk grond langs de Duinenweg was dus zijn domein (op een afstand van 1150 m van het Duinenkerkje van Mariakerke .Hieronder het plan met de aanpalende percelen (*):

20 Middelkerke, 5me A
N° 115^e

La ligne bleue indique la limite des terrains de l'Etat.
Le terrain appartenant au Camp Ramon est indiqué en rouge; il
est de même de la fabrique que cette personne demande à posséder.
- son stable -

Hij woonde links op dat domein in een huis met een stuk water erbij wat de 'haendepit' of "hanenput" heette. De fabriek was rechts op dat domein (fabrique) op de plaats waar nu de kantine van de camping "Ramon" staat. Eén van de problemen was dat een bepaald perceel benoorden tot de "Domeinen van den belgischen Staat" behoorde.

Van zijn huis rest er nog bovenstaande schilderij dat toch op een relatief grote woning wees (**). Op de Gemeente stond Albert ingeschreven als "landbewerker".

DE PROTESTEN VERBONDEN AAN DE EXPLOITATIEAANVRAAG

Vermits Raversijde toen nog bij Middelkerke behoorde, hadden deze gemeente en haar inwoners een adviserende functie bij de mogelijke exploitatievergunning voor een levertraanbedrijf op dat domein. Toenmalig Burgemeester Dierendonck coördineerde deze plaatselijke adviesvorming. Een positief advies, nodig voor een mogelijke vergunning, was van de kant van de bewoners zeker niet evident, integendeel.

Eerst waren er in het dossier van de aanvraag een aantal administratieve gebreken vastgesteld, o.a. grondplannen. Dat echter werd door Albert Ramon reeds in april van 1896 verholpen.

Daarna startte het "de commodo et incommodo" onderzoek. Brieven werden gestuurd naar Weduwe de Preud'homme d'Hailly, Van Damme (eigenaar te Poperinge), Onraet de Sommary (brouwer te Poperinge), Andreas Van Iseghem (Gent), Jonnes Blondeel (hovenier te Middelkerke), VandenBussche (voorzitter Kerkfabriek Middelkerke), Danneel Goethals (eigenaar te Heule).

Opvallend was dat deze zgn. bureu van Ramon weinig rechtstreeks met Middelkerke te maken hadden. Het waren blijkbaar "tweede verblijvers", dus 'avant la lettre' ?

Een voornaam grondeigenaar, Danneel Goethals, en een bediende "der Staat voor de gronden der duinen" tekenden toen verzet aan tegen dit bedrijfje. Goethals bv. schreef zijn bezwaren reeds midden april naar de Burgemeester met o.a. "*verzoeken van niet te aanveerden*" omdat "*zijne grond, die palende is aan mijn eigendommen te Middelkerke en die kan merkelyk zoude beschadigen door den slechten reuk en daar ik al verscheide maal daar naar vraag gehad hebbe voor bouwgrond*"

Eind april schreven ook een vijftal "pachters en gebruikers der landerijen ter dezer gemeente in de nabijheid van het perceel n° 184 een gezamenlijke protestbrief met als volgend argument " *..niet toe te staan omreden der verpestende geuren, die zij zou verspreiden en den bederving van de wateren indenwelke de vuilnissen van de gezegde fabriek zouden loopen, de minachting, de stoornis en den hinder die zij in het gebuurte zou teweeg brengen*", getekend J. Grijspeerde, Karel Van Steenkiste, F. Van Bosen, F. Mortier en L. Van den Bohede. Pikant gegeven is dat François Mortier, veldwachter van beroep met de bijnaam "sissen de garde", in 1895 het tweede hoogste bod op het bewuste perceel in de Duinenstraat had gedaan en het dus had moeten laten aan Ramon. Zou zijn protest ook niet uit rancune zijn geweest?

Op 24 april volgde dan een negatief advies door de "Bestuurder der Registratie en Domeinen" te Brugge. De redenen hierbij was eerstens de mogelijkheid van "*eene nederlegging van overblijfsels voortkomende van deze fabriek op het Staatsgebied*" en verder "*de aflooping der wateren voortkomende van gezegde fabriek*" en "*ongezonde dampen, uitwasemingen*".

Ook het Schepencollege van Middelkerke gaf op 10 mei 1896 een duidelijk negatief advies : "*daar de ongezonde dampen, uitwasemingen en vuile wateren van dergelijke fabrieken voortkomende, in gans den omtrek minachting, stoornis en grooten hinder toebrengen*"

Tenslotte kreeg Albert zelfs een proces-verbaal aangesmeerd op 19 juni 1896 van het Commissariat de Police -Commune de Middelkerke : "*overtreding van K.B. 29 jan 1863 zonder de vereiste toelating alhier op zijnen eigendommen tot smelting van vislevers te zijn overgegaan*" !!! Zat ook hier "sissen de garde" niet voor iets tussen?

DE VERDEDIGING VAN RAMON

Eind juni 1896 reageerde Albert Ramon zeer heftig op bovengenoemde protesten met een vier bladzijden tellende brief naar de h. Kervyn, de Arrondissementscommissaris van Brugge. Met een mooi handschrift (maar wel niet van de hand van Albert) gaf hij op een pathetische wijze zijn argumenten ter verdediging. Een greep hieruit:

"Ik was over 12 jaar een arme werkman, hebbende een overgroot gezin, 8 kinderen en had een oude vader die nu 95 jaren oud is!! ...ik laat u oordelen of ik niet geleden heb en moeten sparen met mijn kleine daguur om alle die personen te voeden en te kleeden".

" die olie is door alle Doctoren aanbevolen voor zieken "

"laat mij toe te zeggen dat de veldwachter Mortier ter verkooping de meestbiedende was naar mij voor hetzelfde stuk land"

" op de geheele buurte in den omtrek ben ik tenminste ven den eenen 50 meters afgelegen en vananderen van 200 tot 400 meters, hoe zoude er kunnen slechte geur bestaan"

“ de kabeljauwlevers worden eens per week gekookt, geheel dichtgemaakt, dat er noch stoom noch niets uit kan koken, anders zoude ik daarvan veel verliezen, alleen de rook van het hout of koken gaat door de schouwen”

De hiernaast staande ruwe schets die hij ter zake maakte, was daarvoor een bewijs (*):
Het betroffen ijzeren ketels ‘in “fonte” met dito deksel.

Bovenop stuurde midden juni 1896 de toenmalige burgemeester Passchijn van Mariakerke een soort “steunbrief” naar de Bestendige Deputatie : *“bevestigt dat Sieur Ramon gedurende negen opvolgende jaren olie gemaakt van kabeljauwlevers in eene afhankelijkheid zijner woning in de duinen alhier (dus Mariakerke) gelegen en dat er gedurende dit tijdstip geene reclamen hierover zijn gedaan geweest”*

FINAAL ADVIES VAN DE BESTENDIGE DEPUTATIE

Uiteindelijk volgde op 18 november 1896 in een Franstalige brief door de Bestendige Deputatie van West-Vlaanderen toch een gunstig advies en toestemming van exploitatie voor de duur van 10 jaar.

Dat was ergens toch verwonderlijk rekening houdend met:

- de protesten van zes eigenaars en huurders uit de omgeving
- het negatief advies van de Directeur van de “Registratie en Domeinen”
- het negatief advies van Burgemeester Dierendonck en het Schepencollege van Middelkerke

De argumenten pro van de Deputatie waren :

- er was op 7 augustus een zeer positief advies van Mr. Vanden Daele, “délégué pour l’inspection du Travail” uit Brugge en een positief advies op 6 november van de Directeur van Bruggen en Wegen uit Brugge
- verder was de Deputatie van oordeel dat de afstand tot de onmiddellijke bureu dermate groot was, zodat geen reukhinder zou voorkomen
- ook het feit dat het transport van de vislevers naar de fabriek in gesloten vaten gebeurde
- dat de levertraan in gesloten vaten werd geborgen en het residu als landbouwmeststof werd gebruikt
- dat de werkwijze geen afvalwater met zich meebracht zodat ook voor geen verontreiniging van de riolen (beken) in de omgeving moest worden gevreesd.

Het positief advies voor exploitatie bevatte wel 8 voorwaarden waaronder :

- de werkvloer moet ondoordringbaar zijn
- regelmatige reinigingen met chloorwater
- niets mag aan de open lucht worden geplaatst
- schade aan derden (bureu) is ten laste van de eigenaar van de fabriek

Zodus , Albert kon opnieuw zijn levertraan productie voortzetten, maar....

TOEN KWAM LEOPOLD II IN 1902 OPNIEUW OP DE PROPPEN !

Op 6 december 1902 kwam dan een volgend drama in het leven van Albert Ramon. De nieuwe "Ingénieur en chef Directeur" van Bruggen en Wegen schreef toen een brief naar de Provinciegouverneur om de gedane exploitatievergunning zeker niet te verlengen na de toegestane periode tot 1906. De reden hiervoor was de vaststelling dat Raversijde een belangrijke expansie had gekend en dat "*un chalet norvégien a été construit par le Roi (dus Leopold II) dans les Dunes de Raversijde*". In zijn brief gaf hij ook blijken van oneensgezindheid met zijn voorganger die destijds in 1896 een gunstig advies had geformuleerd ondanks het feit dat "*la demande d'établissement de cette fabrique avait soulevé une opposition presque générale*"...

Het vervolg van dit verhaal is grotendeels onbekend. Eerstens zijn er geen documenten die wijzen op een verplichte stopzetting van het bedrijf. Verder zijn er signalen uit de familie dat deze bedrijfsvorm nog verder zou gegaan zijn (legaal of niet?). In de archieven zijn echter geen sporen meer te vinden van verdere aanvragen voor exploitatie ná 1906.

Ook is bekend dat het domein door de Duitse troepen opgeëist werd in 1914. De onderstaande foto (***) getuigt dit met Albert rechts en bovenaan een Duitse soldaat. Wat en waar die opgevorderde vrouwen uit Raversijde en Middelkerke precies moesten uitvoeren is niet gekend. Blijkbaar was het een onderhoudsploeg met primitieve borstels en allen op klompen. Een min of meer gelijkaardige foto op dezelfde site is voorhanden, ditmaal zonder Albert, maar met meer soldaten en werklui met schoppen in de hand. Staan ze vóór de fabriek van Albert ? Kan best zijn, in elk geval het bordje achteraan spreekt onder andere van "Zutritt verboten" wat de opeising door de Duitsers zou verklaren.

Hoe dan ook, door de gebrekkige (of soms ontbrekende) visaanvoer in Oostende tijdens de oorlog was er weinig mogelijkheid om levertraan te produceren. Albert moet waarschijnlijk ook zijn activiteit als "hovenier" aangepast hebben. Trouwens, in die periode stond hij als "landbewerker" ingeschreven in de registers van Middelkerke. Zijn talrijk gezin moest toch op één of andere manier gevoed worden?

Op oudere leeftijd ging hij van z'n renten leven en verkocht af en toe een stuk grond. Zijn laatste verblijfplaats was Oostende Steenweg 298 in Raversijde. Dit is nu de Nieuwpoortsesteenweg, niet ver van de huidige bakkerij in Raversijde. Op de prentbriefkaart (***) staat Albert trouwens voor zijn gevel (met de handen in de zijde) drie huizen voorbij de "Grand Bazar".

Echtgenote Emerancia Rosalia Pepers stierf op 14-04-1926. Het jaar vóór de dood van Albert werden zijn bezittingen dan in 1934 openbaar verkocht en ingekocht door de zoon Octaaf Ramon en behoren nu nog toe aan zijn afstammelingen. In de openbare verkoop zat ook nog het huis van Albert Ramon op de "Oostende Steenweg", hier bovenaan op de foto.

In de volksmond had Albert in Raversijde de bijnaam van 'Berten Traanteute' omwille van zijn levertraanbedrijf. Hij verliet uiteindelijk Middelkerke en ook deze wereld op 7 januari 1935 op een leeftijd van 83 jaar. Een gezegende leeftijd in die periode en wellicht te danken aan vele proeverijen van zijnLEVERTRAAN !

De auteur is betrokken bij de renovatie en uitbreiding van het Nationaal Visserijmuseum te Oostduinkerke en deed onderzoek naar visverwerkende nijverheden in vorige eeuwen.

Referenties en documentatiemateriaal:

(*): *Provinciaal Archief West-Vlaanderen - St Andries Brugge, Hinderlijke Bedrijven*

(**): *Nicky Vileyn, achter-achter kleinzoon van Albert Ramon*

Uit het archief van De Plate AFBRAAK KONINKLIJK CHALET

door **Guy SERVAES**

Met deze rubriek wensen we interessant fotomateriaal uit ons archief te tonen. Deze zeer interessante reeks foto's gaat over de afbraak van het Koninklijk Chalet in 1953 van fotograaf Luc.

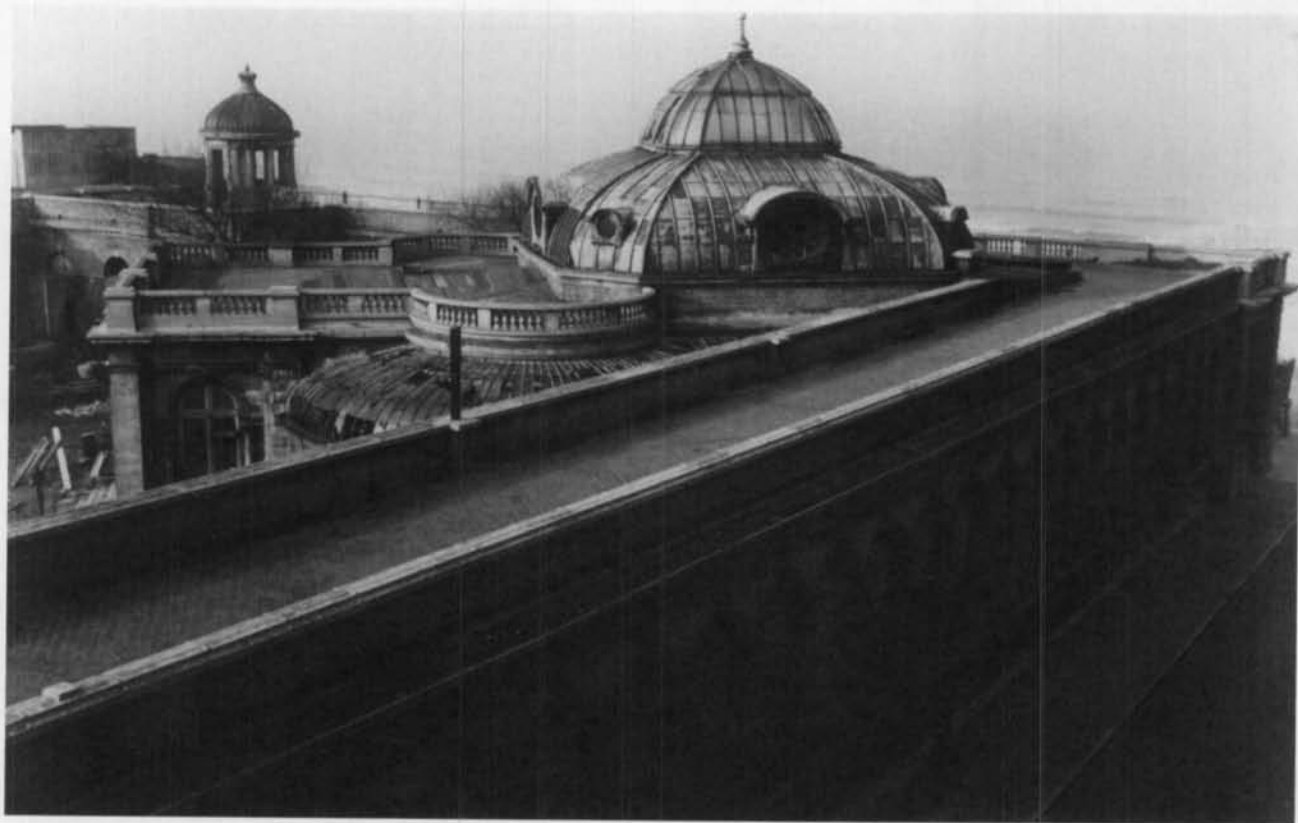

Even in het kort de geschiedenis van het Koninklijk Chalet. In 1873 lieten Koning Leopold II de twee houten duinenpaviljoenen van Leopold I afbreken en vervangen door een houten chalet naar ontwerp van de Engelse architect W.J. Green. Dit gebouw werd geprefabriceerd in de werkplaatsen van Lucas Bros (Lowestone) in Engeland, en opgebouwd op een stenen fundering. Het gebouw heeft een zeer

onregelmatige vorm met een achthoekige trappentoren. In 1876 werd een gelijkaardig paviljoen voor Koningin Maria-Hendrika toegevoegd. Dit gebouw naar (vermoedelijk) plannen van A. Balat werd evenwel opgetrokken in baksteen, en beide paviljoenen werden verbonden door een 46 m lange glazen gaanderij. Vanaf 1900 werden de Venitiaanse Gaanderijen bijgebouwd aan de Parijsstraat, en dit naar plannen van Henri Maquet. Na de dood van Leopold II werd het chalet beduidend minder gebruikt door zijn opvolger Albert I. Tijdens de tweede oorlog werd het chalet verwaarloosd, en zelfs een tijd gebruikt door de bezetter. Uiteindelijk werd het in 1953 afgebroken.

Zichten vanuit de Parijsstraat

Bronnen :
Piet Lombaerde, Leopold II Koning-Bouwmeester, 1995 ISBN 90-5349-173-2

DE METAMORFOSE VAN DE HAVEN VAN OOSTENDE (deel 16)

door **Ferdinand GEVAERT**

Het "arsenaal" van het Zeewezen (later Regie voor Maritiem Transport) op de oosteroever van de haven (deel 2).

Bij de Duitse inval op 10 mei 1940 begon ook voor ons de Tweede Wereldoorlog (W.O.2), nadat op 3 september 1939, na de inval door Duitsland in Polen op 1 september 1939, Groot-Brittannië en Frankrijk aan Duitsland de oorlog verklaard hadden. De maalbootdiensten tussen Oostende en Engeland waren sinds 5 september 1939 teruggeschroefd tot één afvaart per dag in beide richtingen. De schepen voeren alsdan naar Folkestone in stede van naar Dover, daar deze gesloten werd voor alle burgerlijk verkeer, (Dover was ook een vlootbasis). Wegens het mijnnegevaar werd slechts gevaren bij klaarlichte dag

Het evacuatieplan, om te voorkomen dat de schepen van het Zeewezen bij een eventuele Duitse inval in hun handen zouden vallen, bestond sinds enige tijd in embryonale vorm. Het plan werd vanaf de eerste oorlogsdagen in uitvoering gebracht.

De werktuigen (met inbegrip van de gereedschappen) en de werktuigmachines (met uitzondering van enkele zware machines die niet tijdig konden gedemonteerd worden om in te schepen), van de Scheepsbouwdienst van het Zeewezen, evenals het gros van de wisselstukken, materialen en voorraden uit het Centraal Magazijn van het Zeewezen, werden ingescheept op de "London-Istanbul" (1) die over grote vrije ruimten op de garagedekken beschikte. Dit in tegenstelling tot de pakketboten die slechts over vrij beperkte laadruimten beschikten, (voor vervoer, o.m. van postzakken en enkele auto's).

Op 17 mei 1940 verliet het schip de haven van Oostende en voer naar Folkestone in Zuid-Engeland, alwaar de ingescheepte vluchtelingen (in hoofdzaak gezinsleden van ingescheept personeel van het Zeewezen) ontscheept werden (2). Het schip voer op 19 mei 1940 naar Southampton (Zuid-Engeland) alwaar het de volgende dag de uitgeweken pakketboten van de O.-D. lijn vervoegde (3).

Het schip werd in september 1940 opgeëist door de Britten en de ingescheepte machines en goederen van de Scheepsbouwdienst werden ontscheept en opgeslagen in magazijnen, volgens bepaalde bronnen ook in Brixham in het graafschap Devon (Zuid-Engeland), alwaar bepaalde gereedschapsmachines opgesteld werden in een aanhangsel van de door het Zeewezen opgerichte visserijschool.

Na de oorlog werden de gereedschapsmachines, gereedschappen, wisselstukken (voor zover niet voor gebruik opgeëist gedurende de oorlog) en andere terug naar Oostende gebracht, alwaar ze opnieuw in gebruik werden gesteld of opgenomen in de voorraad van het Centraal Magazijn (4).

Tijdens de bezetting door de Duitsers werden de installaties van de Scheepsbouwdienst door de Kriegsmarine ingericht en gebruikt als basis voor motortorpedoboten, aangeduid door de Duitsers als "Schnellbote", met o.m. de bouw van een bunker voor 8 S-boote (5).

Tijdens de oorlog werden vele van de werkhuizen van de Scheepsbouwdienst zwaar gehavend door luchtaanvallen uitgevoerd door de Britten. Wat nog gespaard bleef van oorlogsschade, werd echter met inbegrip van de kaaimuren van het Zeewezendok en de oosteroever van de havengeul zwaar toegetakeld, zo niet volledig vernield, begin September 1944 door demolitieploegen van de zich terugtrekkende Duitsers. Slechts de paswerkerij, het Centraal Magazijn en de smidse bleven relatief vrij van zware schade en waren herstelbaar. Het Zeewezendok was onbruikbaar, ook wegens de

beschadiging van de toegangssluis en het openstaan naar de getij gebonden havengeul door de doorsteek in de oosteroever gemaakt door de Duitsers, (zie fig. nr. 21, blz. 2005-262).

Snel na het einde van de bezetting en de terugkeer van de technische diensten uit Groot-Brittannië werden plannen gemaakt voor de wederopbouw. Door de quasi totale vernieling van het "arsenaal", was het mogelijk een compleet nieuw concept van lay-out, inplanting, infrastructuur (ook voor inwendig transport) en ontwerp en uitrusting van de werkhuizen en magazijnen, overeenkomstig de stand van de techniek en het bedrijfsbeheer, te maken.

Er werd volledig afgestapt van het vooroorlogs concept van een volledig ommuurde werkhuizen-site. Men opteerde voor een open structuur met toegang vanaf de Vismijnlaan. Door de uitbouw van de Logistieke Dienst van de Zeemacht werd de vooroorlogse toegangsweg, de Esplanadastraat (what's in a name -sic), afgesloten voor gebruik door "civilisten" en werd de Vismijnlaan de enige toegangsweg.

-
- (1) t.s. London Istanbul, voormalige pakketboot "Ville de Liège", omgebouwd in 1936 tot autoveerboot (carferry), beschikte over drie garagedekken, waarvan twee onder dek, waarop 100 toenmalige auto's konden ingescheept worden. (zie ook: August Goethals, "s.s. London - Istanbul", in De Plate, jg. 28, 1999, blz. 227-229).
 - (2) initieel zouden de pakketboten en carferry van het Zeewezen naar Dieppe in Noord-Frankrijk uitwijken. Dit werd aan het varende personeel medegedeeld. Hierdoor beslisten sommige gezinnen van het varende personeel om niet mee te varen met de schepen, doch over land naar Dieppe te vluchten. Dit om de gevaren op zee te ontlopen. Ten gevolge hiervan konden bepaalde gezinnen hun gezinshoofd in Engeland niet vervoegen en keerden uiteindelijk terug naar hun woonstede hier te lande. Ze brachten gescheiden de oorlog door, soms in benarde toestand, gelet op de schaarste tijdens de oorlogsjaren.
 - (3) de volgende pakketboten waren reeds in Southampton aanwezig: Princesse Marie José, Prinses Astrid, Prince Léopold, Prince Charles, Prinses Josephine-Charlotte, Prince Baudouin, Prins Albert en Prince Philippe.
 - (4) sommige wisselstukken die door de verschillende verhuizingen hun identificatietags verloren hadden, bleven tot in de late jaren zestig ongedetermineerd in het magazijn liggen. Toen werden bij een deskundige herstructurering deze grotendeels niet meer courante wisselstukken openbaar verkocht.
 - (5) zie F. Gevaert, De metamorfose van, deel 4, De Plate, jg. 34, 2005 blz. 259-264.

(wordt vervolgd)

Fig. nr. 131. Haven Oostende omstreeks 1913. Zicht op de oosteroever en de werkhuizen van het Zeewezen. Bemerkt de omheiningmuur van de werkhuizensite met het wachthuisje aan het toegangspoortje dat toegang verleent tot de aanlegposten. Van links naar rechts onderscheiden we: de smidse en de ketelmakerij, de paswerkerij en een magazijn. Op de voorgrond het achterschip van een turbinepakketboot. Bemerkt het groot heraldisch schild op de achtersteven.

Fig. nr. 132. Haven Oostende omstreeks 1938. Op de voorgrond de aanlegsteiger aan de oosteroever voor de carferry "London-Istanbul". Op de steiger een rij personenauto's die hun beurt afwachten om ingescheept te worden door een chauffeur van het Zeewezen (de auto's mochten niet door hun eigenaar in- en ontscheept worden, dit mocht wel ná W.O. 2).

Bemerkt de omheiningmuur van de Scheepsbouwdienst. Van links naar rechts onderscheiden we: de paswerkerij, herbouwd na W.O. 1, het Centraal Magazijn, het houtmagazijn en het kantoorgebouw gebouwd in 1880 (Verzameling Etienne Blommaert).

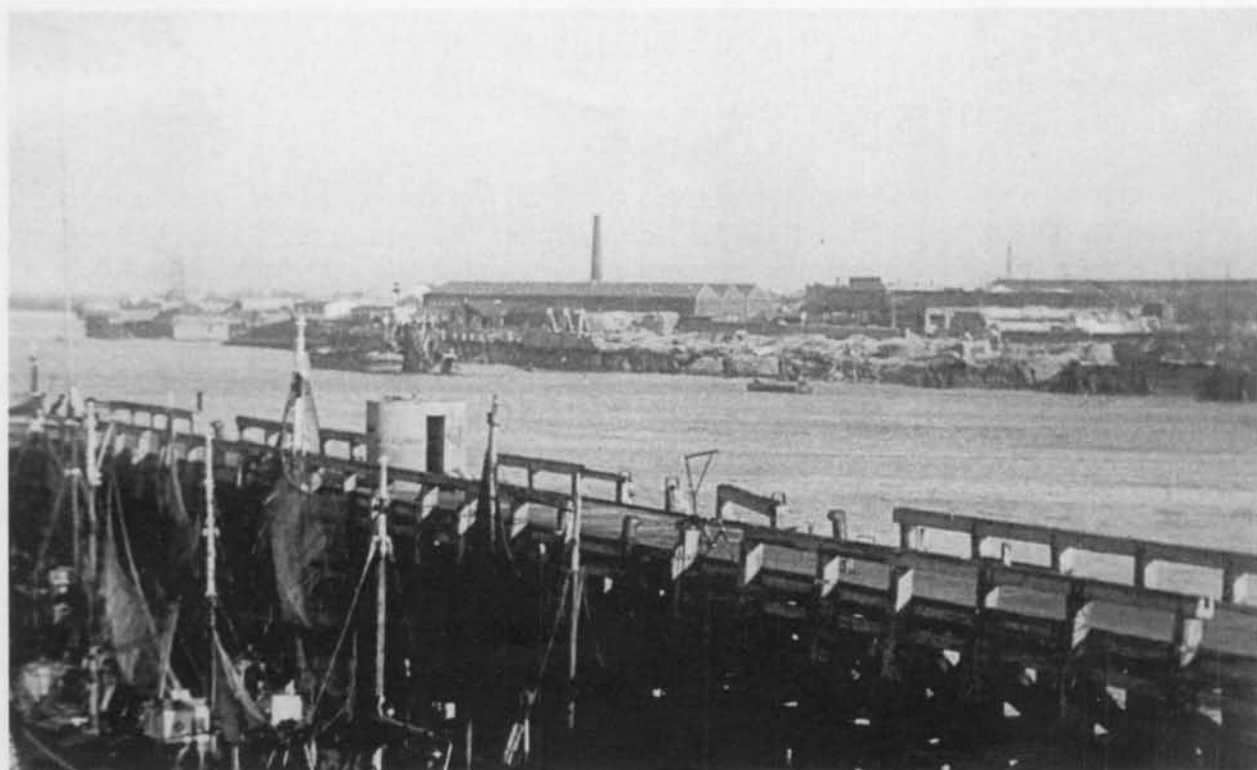

Fig. nr. 133. Haven Oostende 1947. Zicht op de vernielingen aangericht op de oosteroever gedurende W.O. 2. Helemaal links de doorsteek in de oosteroever gemaakt in 1942 door de Kriegsmarine. Bemerkt de totaal vernielde kaaimuur en werkhuizen. De paswerkerij is reeds hersteld. Bemerkt op de voorgrond het remwerk van de Demeysluis met betonnen wachthuis.

Fig. nr. 134. Haven Oostende 1955. Zicht op het Zeewezendok dat reeds terug in gebruik is na gedeeltelijk herstel van de verwoestingen van W.O. 2. Rechts de oostelijke oever van het dok waar de kaaimuur nog niet volledig hersteld is. Men bemerkt nog de kraters geslagen door het dynamiteren door de demolitieploeg van de terugtrekkende Duitsers begin september 1944. De werkhuizen zijn reeds herbouwd volgens de nieuwe lay-out van de site.

PLATE-VEILING 2009

Schikkingen betreffende de veiling.

1. De aanbieder moet een getypte, of minstens zeer goed leesbaar geschreven, lijst samen met de te veilen stukken binnen brengen in het Heemmuseum, Langestraat 69, Oostende op zaterdag 17 januari, en dit gedurende de openingsuren van het Museum. De stukken zullen bij het aanvaarden gecontroleerd worden. Er worden geen stukken meer aanvaard de avond van de veiling.
2. De geschatte waarde per stuk moet minstens 3 €. bedragen.
3. **Op zondag 24 januari, tussen 10u en 12u, zullen de aangeboden stukken te bezichtigen zijn in het Heemmuseum.**
4. Op de avond van de veiling, donderdag 29 januari 2009, zal de lijst met de te veilen stukken te koop aangeboden worden.
5. Het bestuur behoudt zich het recht voor de veiling te annuleren indien het aanbod te schraal is.
6. Verder blijven de vroegere schikkingen van toepassing:
 - een % komt ten goede van De Plate. Dit procent wordt vastgesteld op 20 % dat afgehouden wordt van de verkoopsom;
 - de stukken (boeken, foto's, affiches, plannen, enz. maar geen breekbare voorwerpen) moeten betrekking hebben op Oostende of de Kuststreek.

LIDGELD 2009

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Koninklijke Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate is voor 2009 vastgesteld als volgt:

Aangesloten lid	€ 11
Steunend lid	€ 15
Beschermend lid: vanaf	€ 25

Enkel zij die tot nu toe niet gestort hebben (laatste storting ontvangen op 02 november), vinden hierbij een stortingsbulletin.

Simone MAES
Peningmeester

Van moestuin tot Oostendse Poverello-kerk.

door **Ivan VAN HYFTE**

De 19de eeuwse lokale kranten, zorgvuldig opgeborgen in onze stadsbibliotheek, zijn nog altijd één van de belangrijkste bronnen voor het ontsluiten van de petite historie van onze stad.

Tijdens het willekeurig grasduinen erin, weliswaar op de digitale krantendatabank G.O.D., stootte ik per toeval op 2 onooglijk kleine meldingen in het katholieke opinieblad "La Feuille d'Ostende" van 7 maart 1880. "Les Pères Dominicains viennent d'acheter une grande propriété Rue Christine. Ils projettent d'y bâtir encore cette année une vaste et belle église...", zo staat er te lezen.

Over de datum heb ik zo mijn twijfels. Waar kan ik beter terecht dan op het kadasterarchief van West-Vlaanderen om mijn onzekerheid weg te nemen? Daarom een poging om de groei van dit neogotisch gebouwencomplex (kerk en klooster) te reconstrueren.

In 1835 was perceel 1044 (zie plan) een moestuin, 17 a 91ca groot, die behoorde aan de Brugse eigenaar Frans FLANDERIN. Op het afgetekende kadasterplan zie je dit groot stuk grond temidden het dicht bebouwde historisch centrum van Oostende. Gebruiker Leonard DEVOS had er zelfs 4 broeikassen.

Samen met 3 huizen aan de Aartshertoginnestraat wordt op 3 augustus 1882 die grote tuin met serres verkocht aan Mathieu HIERTZ en "deelhebbers" (lees paters). Notaris LIEBAERT verkoopt namelijk voor eigenaar Philippe WAGNER dit onroerend goed aan een predikheer of dominicaan.

Dezelfde notaris verkoopt voor Felix VAN OUTRYVE, eigenaar te Roubaix, op 13 oktober 1882 "bouwgrond waarop zich afgebroken gebouwen bevonden". En 6 dagen later komt een derde eigendom in handen van Dominicanen. De "bouwgrond met afgebroken huizen" was eigendom van de Oostendenaar Jean MAENHOUT. Dit alles in het licht voor de bouw van een nieuwe "Predikherenkerk" in de Christinastraat die zal ingehuldigd worden op 23 september 1883.

Architect was de Gentenaar Auguste VAN ASSCHE en de aannemer VAN DYCKE.

Maar vóórdat het klooster en de "Sint-Catherina van Siënakerk" (let aan de voorgevel op de sokkel waarop de doornge kroonde patrones van de kerk staat) hun definitief uitzicht kenden, werden nog heel wat notariële akten getekend en werd er van eigenaar gewisseld.

Zo verkoopt op 22 oktober 1883 Barbe DE NEVE, weduwe VAN HECKE, het huis in de Aartshertoginnestraat 20 (zie kaart, perceel 1031^a) aan dezelfde pater-dominicaan M. HIERTZ. Het jaar erop koopt hij een deel van het perceel 1032^b (zie kaart) aan vishandelaarster Caroline BLOCK, weduwe Jean Charles PIERS (16-12-1884, notaris VAN CAILLIE).

Op 7 oktober 1910 verkoopt notaris VAN DER HEYDE twee huizen in de Aartshertoginnestraat (de rest van perceel 1032^b), palende aan het klooster en eigendom van J. JANSSENS; in 1913 worden die afgebroken.

Zelfs in 1965, 4 jaar na het optrekken van een moderne winterkapel, vond ik nog een aankoop van een aanpalend huis in de Christinastraat nr. 93. Het maakte deel uit van de erfenis van Isidoor VAN HEE (27-06-1965, notaris QUAGHEBEUR).

* *

131 jaren na de vestiging van Dominicanen in Oostende worden hun klooster en kapel overgedragen aan de vzw. Poverello, de armenbeweging waar daklozen, thuislozen en minder bedeelden terecht kunnen voor een maaltijd, een gesprek of wat gezelschap. Tijdens een dankviering op 20 november 2004 klonk het voor 450 aanwezigen, toepasselijk in een havenstad, als volgt: "Deze boot krijgt een andere bemanning, maar de richting die men zal uitgaan, blijft dezelfde...". Bezieler van het eerste uur, dr. Jan VERMEIRE, zou het graag gehoord hebben. Gemengde gevoelens zullen de laatste vier Oostendse "witte paters" wellicht gehad hebben: Alfred VANDEWALLE, Johan VANDENBERGHE, Antoon ARENS en Rembert SYX.

VRAAG AAN ONZE LEZERS

Wie weet waar dat is?

Blommaert Etienne
Alfons Pieterslaan 118 Bus 11
8400 Oostende
Tel.: 059709934

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2008

- Elke zaterdag.
- Van 22 december 2007 t/m 06 januari 2008 (gesloten 25 december 2007 en 01 januari 2008).
- Van 02 februari t/m 10 februari (gesloten 05 februari).
- Van 22 maart t/m 06 april (gesloten 25 maart en 01 april).
- Van 01 mei t/m 04 mei.
- Van 14 juni t/m 14 september (gesloten elke dinsdag).
- Van 25 oktober t/m 02 november (gesloten 28 oktober).
- Van 20 december t/m 04 januari 2009 (gesloten 23, 25 en 30 december en 01 januari 2009).

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

Onze prijs = uw profijt
Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
modernste technologie
met multi-scanner

**COCK
CAMERA
SERVICE**

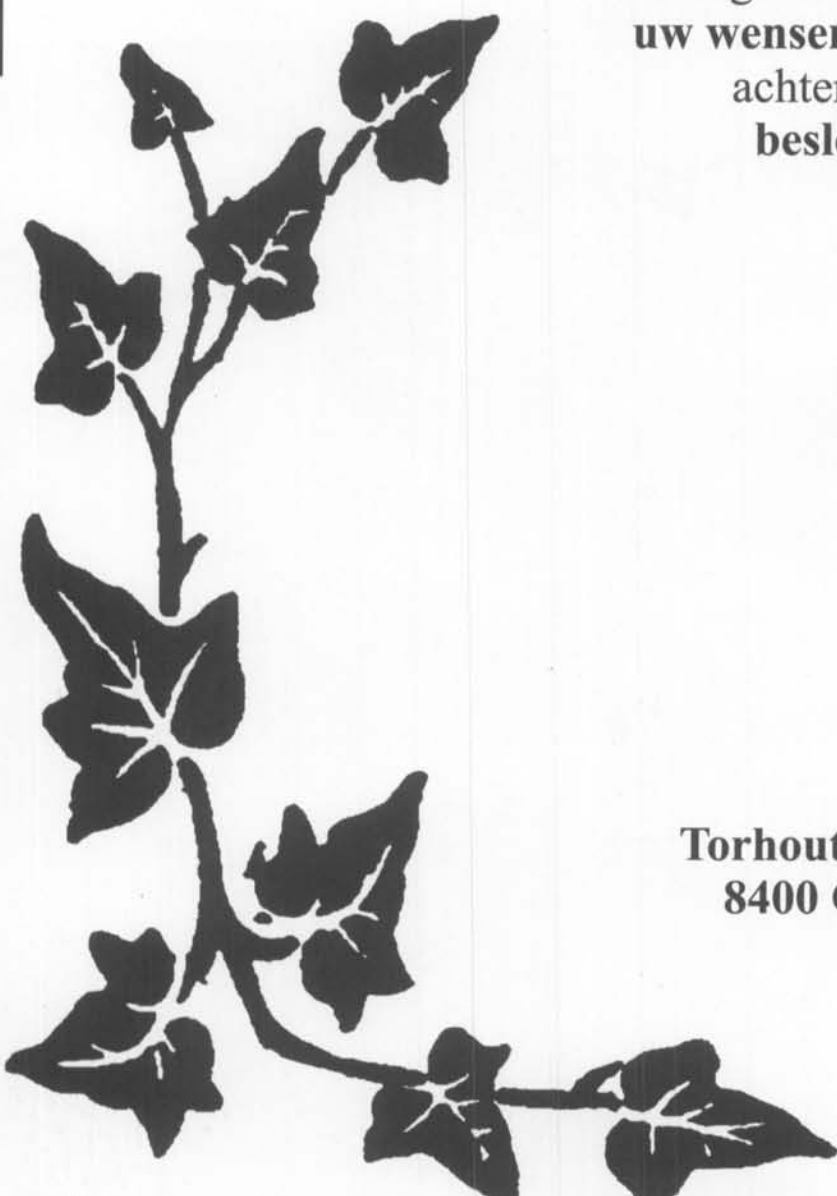
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

Waar kwaliteit nog
vakmanschap is

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53